سؤال از استخراج رسم مصحف ای قرائات آن از حروف مقطعه بنابر کلام ابوفاخته

این چهار قاعده در بحث ما که تعاضد الرسم و القرائات است، مهم است. این نکته مهم را هم به آن اضافه کنید. می‌خواستم راجع به آن مفصل تر عرض کنم. مطلب مهمی که در این مباحثه‌های ما بود و متأسفانه در کتب تفسیر اصلاً ذکری از آن نیامده بود، ذیل حروف مقطعه بود؛ حرف ابوفاخته بود؛ سعید بن علاقه. خدمتتان گفتم اولین باری که من دیدم گفتم این مفسر برای چه قرنی است؟! حرفش برای من خیلی عالی بود. در المیزان دیدم. به دنبالش بلند شدم تا ببینم ایشان چه کسی است و برای چه زمانی است. دیدم رفیق کمیل است. از اصحاب خاص امیرالمؤمنین است. حرف او چه بود؟ طبری با سه واسطه آن را با سند از او نقل می‌کند. «هُوَ الَّذِي أَنزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُّحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ»[1]، سعید بن علاقه گفت «ام الکتاب فواتح السور»[2]؛ حروف مقطعه هستند که آیات محکمات هستند. برای خودش مطلبی بود. بعد دنباله آن گفت: چرا فواتح السور امّ هستند؟ «منها يستخرج القرآن»؛ از حروف مقطعه می توان قرآن را استخراج کرد. بعد خودش صغروای مثال زد. گفت: «{الم ذلك الكتاب}، منها استخرجت البقرة، و {الم الله لا إله إلا هو} منها استخرجت آل عمران».

حال سوال من این است: اگر این حرف ابوفاخته باشد؛ ایشان شاگرد خاص امیر المومنین ع است. یعنی حرف او مورد اعتناء قرار می گیرد. اگر این حرف او باشد، سوال من این است: شما که «استخرجت» می گویید، منظورتان این است که «{الم ذلك الكتاب}، منها استخرجت قرائة البقرة»؟ یا «منها استخرجت رسم سورة البقرة»؟ این استخراج به چه معنا است؟ اگر قرائت است، کدام یک از آن ها استخراج می شود؟ اگر رسم است، در همین سوره مبارکه هست «وصّی ابراهیم» و در همین سوره مبارکه در مصحف مدینه «اوصی ابراهیم» است، کدام یک از این ها استخراج می شود؟ اگر سوره بقره استخراج می شود، می توانید از حروف مقطعه در بیاورید که الف هست یا نیست؟

این را برای چه گفتم؟ برای این که بعدها در «لااذبحنه»، «لأاوضعوا» که همه در آن ها مانده اند، قول ابوفاخته به داد آن ها می‌رسد. خیلی چیزها هست که وقتی همه مانده اند، در کنار اعجاز، اعجاب آن ها را بر می انگیزاند. اعجازش ماندگاری آن ها است. چیزی که هیچ توجیهی برایش ندارند، اما تا الان مانده است. الان همه مصاحف را به آن برگردانده اند و همه مسلمانان می‌دانند که آن ناسخ چه نوشته است. حتی اختلاف مصاحف را هم می دانند؛ اعجاز مقام. وقتی این دو را در کنار هم می گذارید، سوال این است که از «استخرجت» می خواهید چه چیزی را استخراج کنید؟ کدام رسم را می خواهید استخراج

کنید؟ الان جواب آن در ذهن شما هست؟ جلوتر از آن صحبت کرده ایم. شاید سال نود و پنج بود. بحث کردیم که حروف مقطعه چطور هستند. تعبیر صوت کردم.

شاگرد: اگر یادتان باشد که آن زمان اشکال گرفتم که تنها این سوره ها از آن بیرون می آیند؟ فرمودید نه، کلش را استخراج می‌کنند.

استاد: بله، آن بحث درست است، ولی صحبت سر این است که از این حروف مقطعه مصحف مدینه استخراج می شود ای مصحف ابن مسعود، ای مصحف ابی؟

شاگرد: همه آن ها می شود.

استاد: بله، خب چطور؟ این هم سوالی است. اگر حرف ابوفاخته درست مفهوم شود، کل سبعة احرفی که «نزل القرآن علیه» از آن استخراج می شود. کار ام، این است. امّ بودن امّ به این است که کل ام نزل، استخراج شود. بنابراین توانایی حروف مقطعه شریفه این است که کل قرآن به تمام سبعة احرفش قابل استخراج باشد.

---

[1] آل عمران ۷

[2] جامع البیان ط هجر (۵/ ۲۰۱)

بازبینی #2
ایجاد شده 13 ژوئن 2024 11:20:42 توسط ... .
به روزرسانی شده 18 ژوئن 2024 14:07:52 توسط ... .